

Examen VMBO-GL en TL
2025

tijdvak 1
vrijdag 16 mei
13.30 - 15.30 uur

aardrijkskunde CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 46 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 60 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Weer en klimaat

bron 1

Weerbericht voor Nederland van 30 september 2022

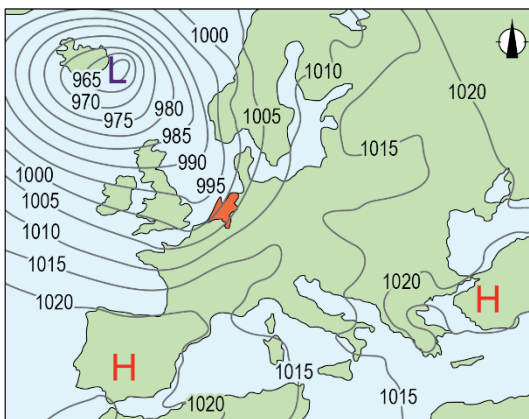
Voor vanavond is er een weerwaarschuwing, het kan hard gaan waaien. Gedurende de dag ontstaat er meer bewolking en in de avond volgt regen. De wind neemt in kracht toe met uiteindelijk zware windstoten tot 90 kilometer per uur.

Vandaag begint wel rustig met mist in de ochtend. Op sommige plaatsen kan er minder dan 200 meter zicht zijn. Zodra de mist aan het einde van de ochtend is opgelost, gaat de zon even schijnen.

bron 2

Twee weerkaarten

weerkaart 1

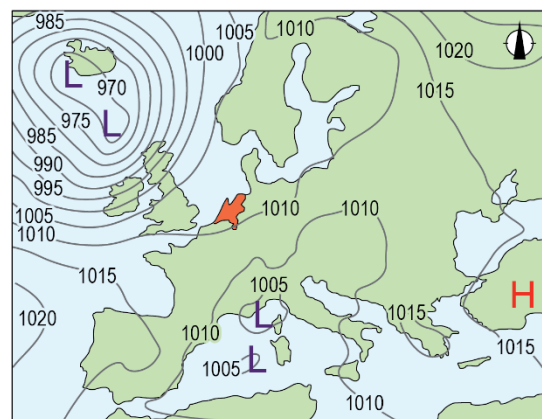
Legenda:

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

—1020— luchtdruk

weerkaart 2

Legenda:

L lagedrukgebied

H hogedrukgebied

—1020— luchtdruk

- 1p **1** Lees bron 1 en bekijk bron 2.
Volgens het weerbericht gaat het in de avond van 30 september hard waaien.
→ Beredeneer welke weerkaart uit bron 2 het best past bij het weerbericht van de avond van 30 september in Nederland.
Doe het zo:
- Kies eerst uit **weerkaart 1** of **weerkaart 2**.
 - Geef daarna met de gegevens uit de gekozen weerkaart een argument voor je keuze.

bron 3

Het weersverschijnsel **mist**

Mist valt te omschrijven als laaghangende wolken. Tussen het ontstaan en vervolgens verdwijnen van mist zijn verschillende fases te onderscheiden (in willekeurige volgorde):

- P Het aardoppervlak koelt 's nachts af.
- Q De waterdamp in de lucht condenseert.
- R Na zonsopkomst verdampen de waterdruppeltjes door opwarming.
- S De lucht boven het aardoppervlak koelt af.
- T De mist lost op en verdwijnt.

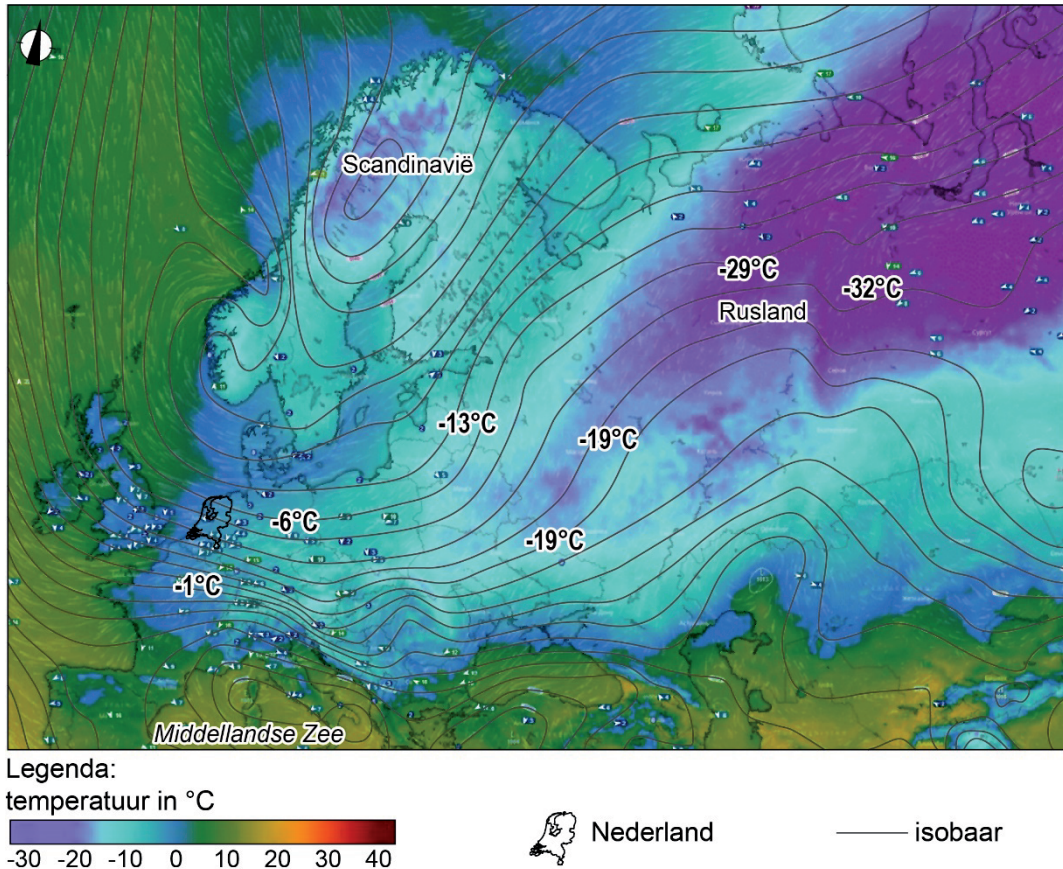
- 1p **2** Lees bron 1 en bron 3.
In bron 3 staan verschillende fases tussen het ontstaan en vervolgens verdwijnen van mist.
Welke volgorde tussen het ontstaan en verdwijnen van mist is juist?
- A** P - Q - R - S - T
 - B** P - R - S - Q - T
 - C** P - S - Q - R - T
 - D** P - R - Q - S - T

bron 4

De 'Russische beer'

De 'Russische beer' is een weersverschijnsel dat kan ontstaan tijdens de wintermaanden. Als in het noorden van Scandinavië het weer helder en windstil is met tegelijkertijd een lagedrukgebied op de Middellandse Zee, dan stroomt lucht uit Rusland naar Nederland.

Satellietbeeld van een Russische beer onderweg naar Nederland.

2p 3 Lees en bekijk bron 4.

Naar aanleiding van bron 4 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: als tijdens een Russische beer lucht uit Rusland richting Nederland stroomt, ontstaat in Nederland helder en koud weer.

Uitspraak 2: een Russische beer ontstaat wanneer boven Scandinavië een sterk lagedrukgebied ligt.

Uitspraak 3: onder invloed van een Russische beer zal in het oosten van Nederland eerder geschaatst kunnen worden op natuurijs dan in het westen van Nederland.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 5

Wantijbuurt in Dordrecht

Aan de rand van Dordrecht is een nieuwe wijk aangelegd die klimaatbestendig is gebouwd. In de wijk is ruimte voor wonen en natuur.

- 2p 4 Bekijk en lees bron 5.
- De Wantijbuurt is klimaatbestendig gebouwd. In de wijk zijn voorzorgsmaatregelen genomen om beter om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering.
- Noteer met behulp van bron 5 **twee** aanpassingen in de Wantijbuurt waaruit blijkt dat er klimaatbestendig gebouwd is.

bron 6**Koolstofdioxide (CO₂)-uitstoot in de kledingindustrie**

De kledingindustrie draagt bij aan de wereldwijde CO₂-uitstoot. Kledingstukken hebben vaak veel kilometers afgelegd voor ze in de winkel liggen. De gemiddelde Nederlander koopt 50 stuks kleding per jaar. Gemiddeld wordt een kledingstuk zeven keer gedragen voordat het wordt weggegooid en verbrand of gedumpt als afval.

2p

5 Lees bron 6.

Naar aanleiding van bron 6 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: als consumenten meer gerecyclede of tweedehandskleding kopen, dragen ze bij aan de verlaging van de CO₂-uitstoot in de kledingindustrie.

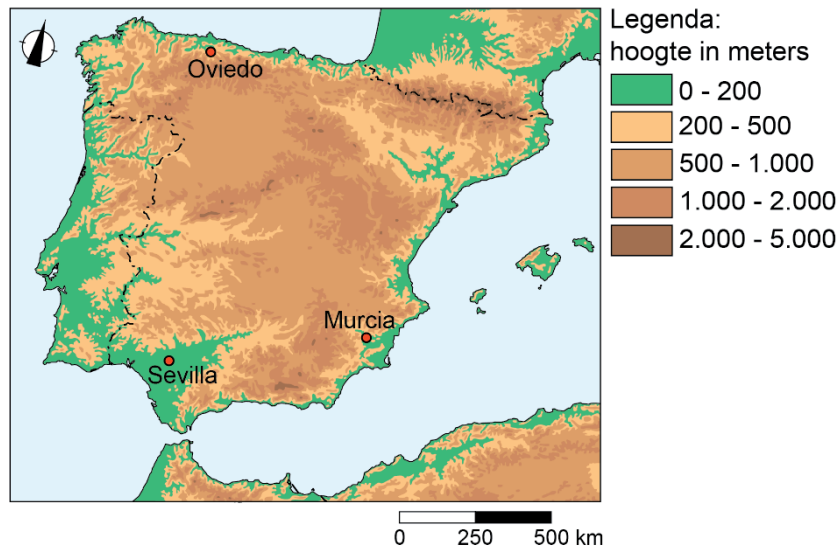
Uitspraak 2: als de internationale scheepvaart duurzame maatregelen neemt, stijgt de CO₂-uitstoot per kledingstuk.

Uitspraak 3: door de kledingindustrie dichterbij de afzetmarkt te vestigen, kan de bijdrage van de kledingindustrie aan het versterkt broeikas effect verminderen.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 7

Drie plaatsen in Spanje

bron 8

Kenmerken van drie verschillende klimaten in Spanje

Klimaat 1: de gemiddelde temperatuur in de zomermaanden ligt tussen de 15 °C en 20 °C. Hier valt het hele jaar door neerslag.

Klimaat 2: de gemiddelde temperatuur in de zomermaanden is hoger dan 25 °C. Tijdens de zomermaanden valt nauwelijks neerslag.

Klimaat 3: de gemiddelde temperatuur in de zomermaanden is hoger dan 25 °C. Het is het hele jaar erg droog.

- 1p 6 Bekijk bron 7 en lees bron 8.
De klimaten uit bron 8 horen bij de plaatsen Murcia, Oviedo en Sevilla uit bron 7.
Waar staan de plaatsen uit bron 7 juist bij de klimaten uit bron 8?

	Murcia	Oviedo	Sevilla
A	klimaat 1	klimaat 2	klimaat 3
B	klimaat 1	klimaat 3	klimaat 2
C	klimaat 2	klimaat 3	klimaat 1
D	klimaat 2	klimaat 1	klimaat 3
E	klimaat 3	klimaat 1	klimaat 2
F	klimaat 3	klimaat 2	klimaat 1

bron 9

Kassen in de buurt van El Ejido, Spanje

vanuit de lucht

na een regenbui

ligging van El Ejido

- 1p 7 Bekijk bron 9.
Rondom de Zuid-Spaanse plaats El Ejido worden groenten geteeld in kassen.
→ Geef een reden waarom de landbouw in kassen rondom El Ejido een vorm van intensieve landbouw is.
- 1p 8 De Spaanse boeren rondom El Ejido hebben ervoor gekozen de landbouwgewassen te kweken in kassen in plaats van in de open lucht.
→ Geef aan waardoor het kweken van landbouwgewassen in kassen water bespaart.

1p

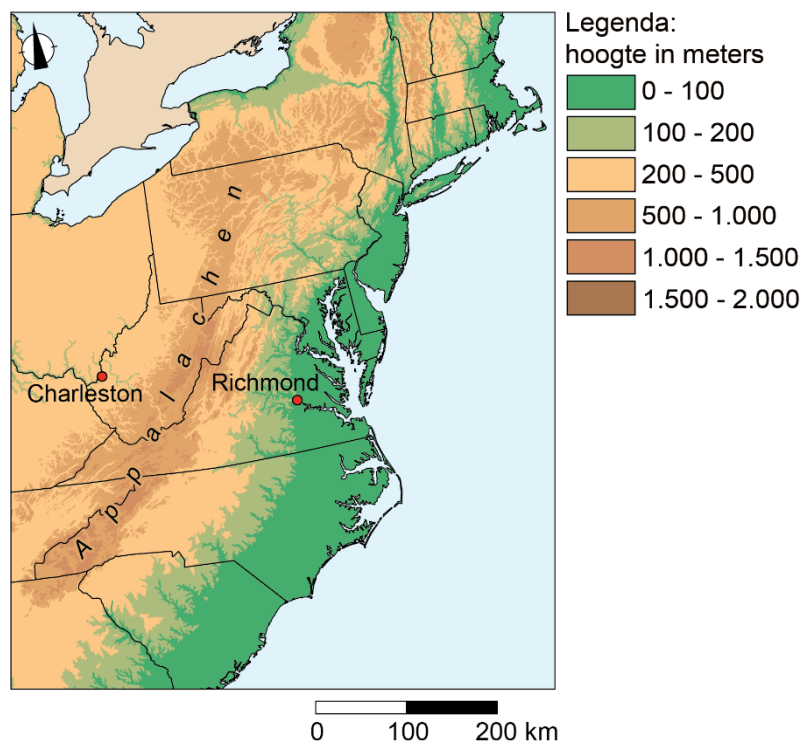
9 Bekijk bron 9.

In de kassen worden landbouwgewassen beschermd tegen steeds extremere weersomstandigheden. Door klimaatverandering verandert de neerslagintensiteit in het zuiden van Spanje.

→ Beschrijf de verandering in neerslagintensiteit door klimaatverandering in het zuiden van Spanje.

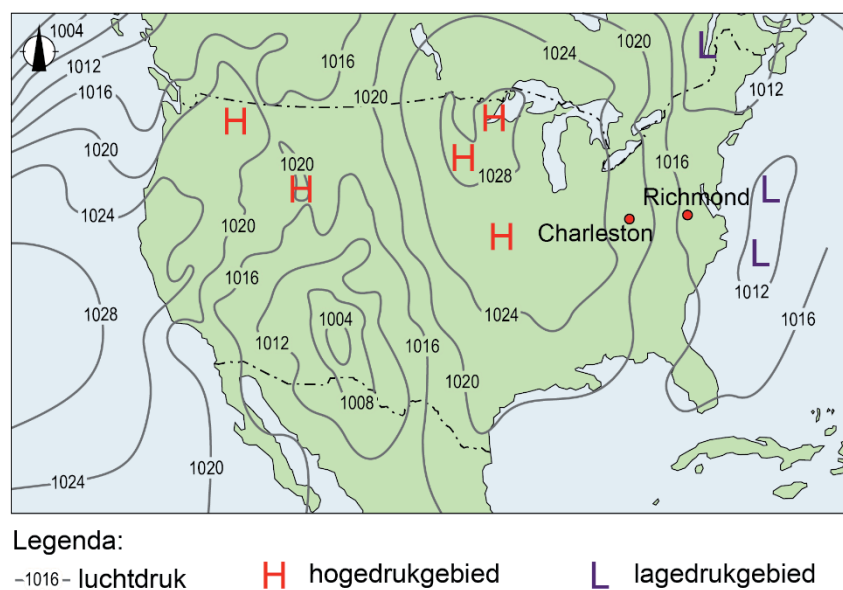
bron 10

Deel van de oostkust van de Verenigde Staten

bron 11

Weerkaart van de Verenigde Staten van 4 januari 2024

- 1p **10** Bekijk bron 10.
De plaatsen Charleston en Richmond hebben een gematigd zeeklimaat.
Charleston is gemiddeld kouder dan Richmond.
Welke twee klimaatfactoren veroorzaken het verschil in temperatuur?
- A** breedteligging en hoogteligging
 - B** breedteligging en overheersende windrichting
 - C** hoogteligging en ligging ten opzichte van de zee
 - D** ligging ten opzichte van de zee en overheersende windrichting
- 1p **11** Bekijk bron 10 en bron 11.
Op 4 januari 2024 werd neerslag in de vorm van sneeuw verwacht in het
noordoosten van de Verenigde Staten. In de ene plaats viel wel neerslag,
in de andere plaats bleef het droog.
→ Leg uit in welke plaats de neerslag viel.
Doe het zo:
- Kies eerst of de neerslag viel in **Charleston** of in **Richmond**.
 - Geef daarna de oorzaak waardoor er neerslag viel.

bron 12

Tekst met keuzemogelijkheden

Ongeveer een derde van het landoppervlak in de Verenigde Staten is bedekt met bossen. De bossen in de Verenigde Staten hebben last van de gevolgen van klimaatverandering, waardoor bossen dreigen af te sterven. Door klimaatverandering duurt het zomerseizoen langer en wordt het winterseizoen ... **1** ... (kouder / warmer). Insecten als de dennenkever overleven de winter vaker en brengen schade toe aan bomen. Naast insecten als de dennenkever hebben bossen in de Verenigde Staten ook steeds vaker last van ... **2** ... (verdroging / verwoestijning). Wanneer bossen afsterven, kan de temperatuur in het gebied door de afgenomen verdamping ... **3** ... (dalen / stijgen).

de dennenkever

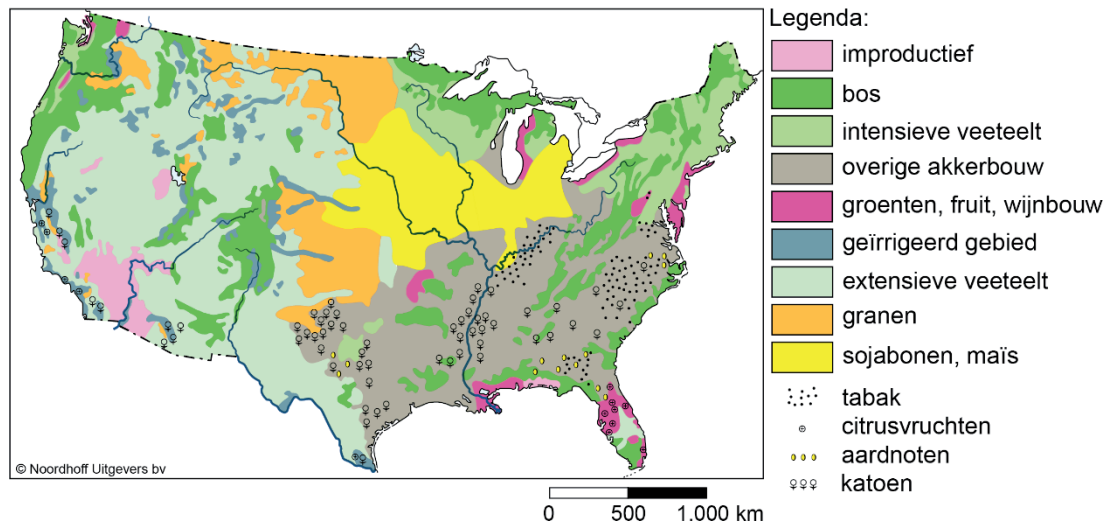
2p **12** Bekijk en lees bron 12.

In bron 12 staat achter de cijfers 1, 2 en 3 een keuzemogelijkheid.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 13

Bodemgebruik in de Verenigde Staten

1p 13 Bekijk bron 13.

In 2023 at de gemiddelde inwoner van de Verenigde Staten 37,9 kilogram vlees. De Verenigde Staten zijn een grote vleesproducent. Dit blijkt uit de landbouw gordels met overwegend intensieve en extensieve veeteelt.

→ Geef nog een aanwijzing uit bron 13 waaruit blijkt dat in de Verenigde Staten veel vlees geproduceerd wordt.

bron 14
Krantenartikel

Op 11 december 2021 verwoestte een tornado een groot deel van de stad Mayfield in de staat Kentucky, Verenigde Staten. Een overlevende vertelt wat hij die dag heeft meegemaakt.

“Waar we nu staan”, zegt inwoner Milton Sampson, “stond gisteren nog gewoon een huis.” Sampson wist de bewoner onder het puin vandaan te halen. Zaten deze mensen gewoon in huis? Het stormalarm ging toch af? “Ja, maar wat kun je doen?”, zegt Sampson. “Wij hebben hier geen schuilkelder.”

de stad Mayfield na de tornado

een schuilkelder in een tuin

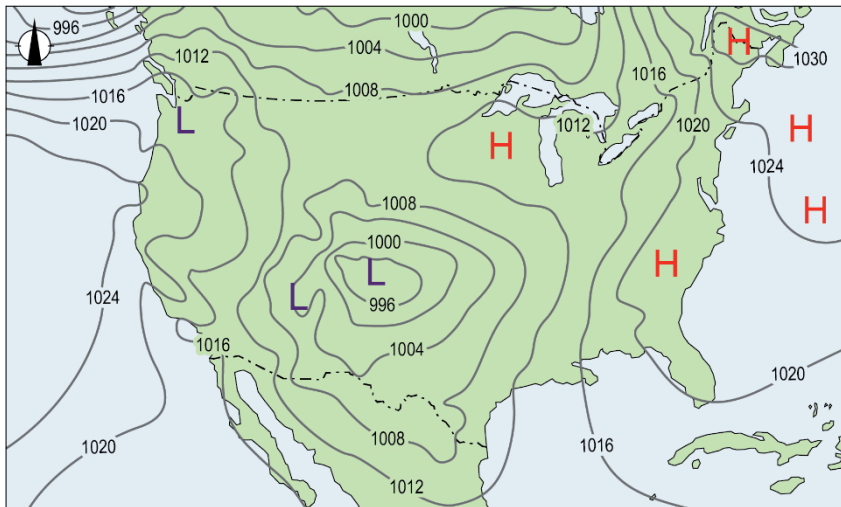

- 1p **14** Bekijk en lees bron 14.
Lang niet alle inwoners van de stad Mayfield hebben een schuilkelder. Dit komt onder andere door een lage risicoperceptie van de inwoners van de stad Mayfield.
→ Geef een kenmerk van een tornado waardoor de risicoperceptie laag is.
- 1p **15** Bekijk en lees bron 14.
De overheid adviseert inwoners om schuilkelders aan te leggen, dat kan zowel in huis als in de tuin.
→ Noem het beleid dat past bij het aanleggen van een schuilkelder.

bron 15

Twee weerkaarten van de Verenigde Staten

weerkaart 1

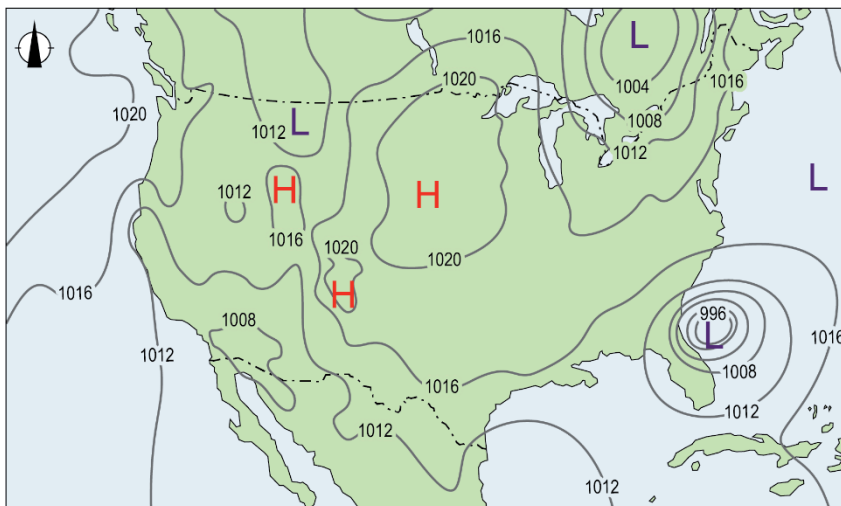
Legenda:

-1016- luchtdruk

H hogedrukgebied

L lagedrukgebied

weerkaart 2

Legenda:

-1016- luchtdruk

H hogedrukgebied

L lagedrukgebied

1p 16 Bekijk bron 15.

In bron 15 zijn twee weerkaarten te zien van twee verschillende dagen. Op de ene dag ontstonden in de Verenigde Staten veel tornado's, op de andere dag trok een orkaan over.

→ Beargumenteer welke weerkaart hoort bij de dag waarop veel tornado's ontstonden in de Verenigde Staten.

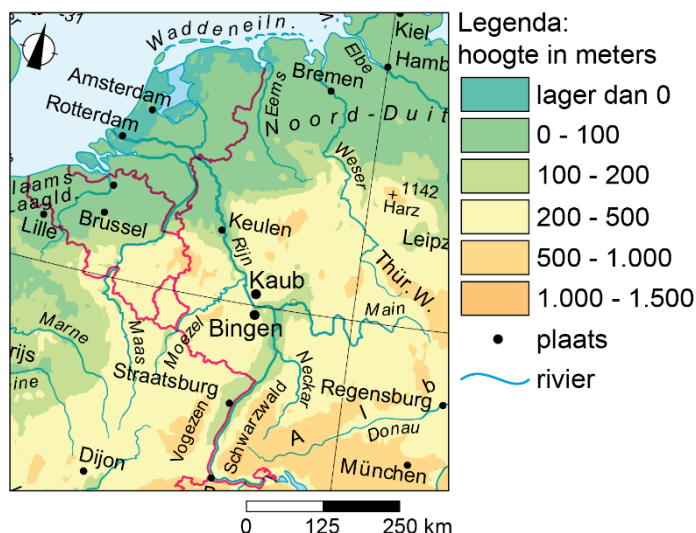
Doe het zo:

- Kies eerst uit **weerkaart 1** of **weerkaart 2**.
- Geef daarna met behulp van de gekozen weerkaart een argument voor je keuze.

bron 16

De plaats Kaub aan de rivier de Rijn

Bij de plaats Kaub is de rivier de Rijn erg ondiep. Zodra de waterstand bij Kaub te laag komt te staan, lukt het binnenvaartschepen niet om verder stroomopwaarts of stroomafwaarts te varen.

- 1p 17 Bekijk en lees bron 16.
- De waterstand bij de plaats Kaub bepaalt of schepen verder kunnen varen. De rivier de Rijn is bij de plaats Kaub namelijk erg ondiep.
- Beargumenteer in welk deel van de rivier de Rijn het ondiepe deel bij de plaats Kaub ligt.
- Doe het zo:
- Kies eerst of de plaats Kaub in de **benedenloop** of in de **middenloop** van de rivier de Rijn ligt.
 - Geef daarna met behulp van een kenmerk van het stroomgebied een argument voor je keuze.
- 1p 18 Wanneer de waterstand bij de plaats Kaub te laag is, kunnen binnenvaartschepen niet verder varen. De meeste ladingen worden pas weer vervoerd wanneer de waterstand weer hoog genoeg is.
- Geef een economische reden waarom vervoerders liever wachten op een hogere waterstand dan te kiezen voor een ander vervoermiddel.

- 2p **19** Er zijn plannen om bij de plaats Kaub een stuw met een sluis te bouwen in de rivier de Rijn. Met de stuw kan de waterstand beter geregeld worden. Er zijn voor- en tegenstanders van dit plan.
- Geef een economische reden waarom binnenvaartschippers voorstander van dit plan zouden zijn.
 - Geef een reden waarom natuurbeschermers tegen dit plan zouden zijn.

bron 17

Nieuwsbericht van donderdag 14 juli 2022

Rijkswaterstaat en de waterschappen nemen extra maatregelen om meer zoet water naar het westen van Nederland te laten stromen. Door de aanhoudende droogte zijn deze extra maatregelen nodig.

- 2p **20** Lees bron 17.
- Naar aanleiding van bron 17 worden drie uitspraken gedaan.
- Uitspraak 1: door droogte dringt zeewater steeds verder het westen van Nederland binnen.
- Uitspraak 2: om meer water richting het westen van Nederland te laten stromen, worden de stuwen in de rivier de Rijn en de rivier de Maas gesloten.
- Uitspraak 3: Rijkswaterstaat neemt beslissingen over de verdeling van het water op nationaal niveau, terwijl waterschappen dat voor regionaal niveau doen.
- Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 18

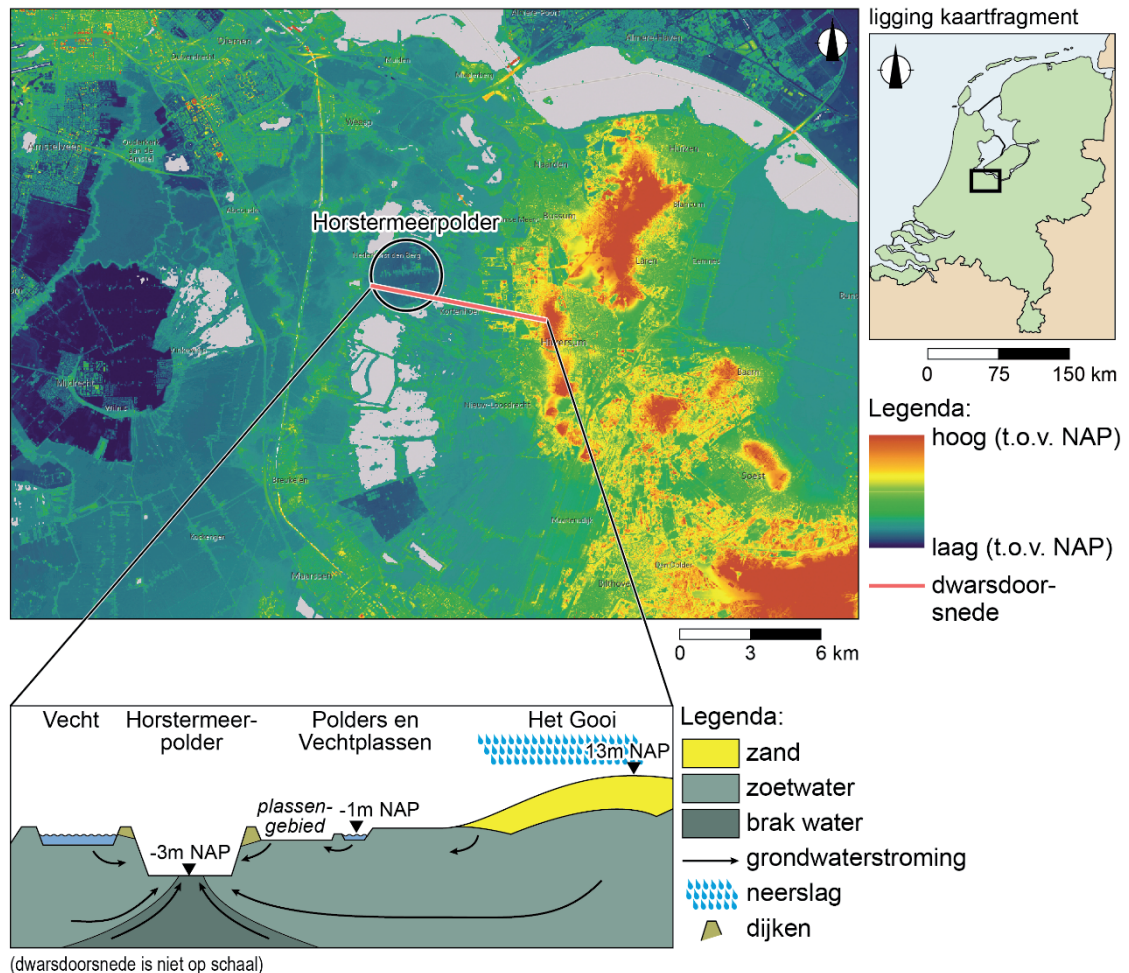
De Horstermeerpolder

De Horstermeerpolder is een polder ten westen van het Gooi. De Horstermeerpolder ligt laag en heeft daardoor last van kwelwater. Dat kwelwater is op sommige plekken brak. Het brakke kwelwater zit al heel lang in de bodem onder de polder. Kwelwater ontstaat in verschillende stappen (in willekeurige volgorde):

- I Door het ontbreken van tegendruk komt zout water omhoog.
- II Door middel van drainage komt water in sloten terecht.
- III Gemalen pompen slootwater over naar het boezemwater.
- IV Het grondwaterpeil is hoog, zodat de polder te nat is voor landbouw.

bron 19

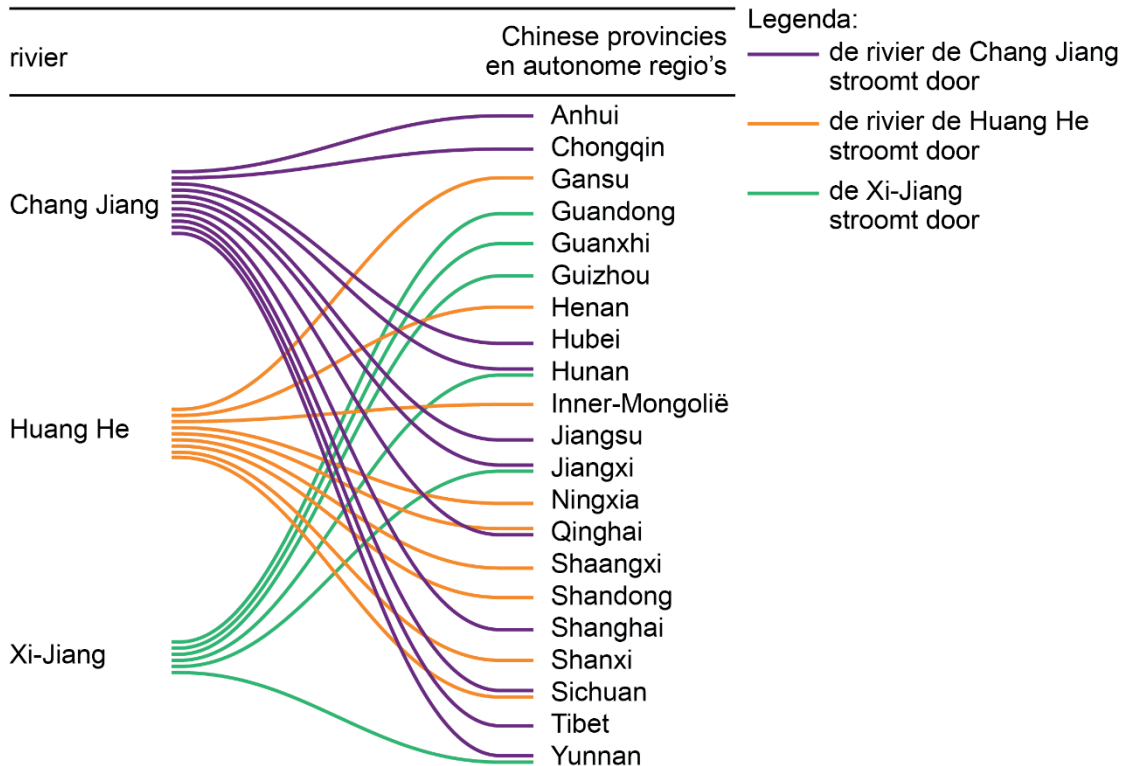
Ligging en dwarsdoorsnede van de Horstermeerpolder en omgeving

- 1p **21** Lees bron 18 en bekijk bron 19.
Volgens bron 18 zijn verschillende stappen te herkennen in het ontstaan van kwelwater.
Waar staan de stappen in het ontstaan van kwelwater uit bron 18 in de juiste volgorde?
- A** IV - I - II - III
 - B** IV - II - III - I
 - C** IV - II - I - III
 - D** IV - III - II - I
- 2p **22** Lees bron 18 en bekijk bron 19.
Een Amsterdams waterbedrijf is een proef begonnen om het brakke kwelwater uit de Horstermeerpolder om te zetten in drinkwater. Het brakke kwelwater is weliswaar te zout, maar is wel van goede kwaliteit.
- Geef de natuurlijke oorzaak waardoor het brakke kwelwater zo'n goede kwaliteit heeft.
 - Geef een reden waarom het waterbedrijf streeft naar een groter aanbod van drinkwater.

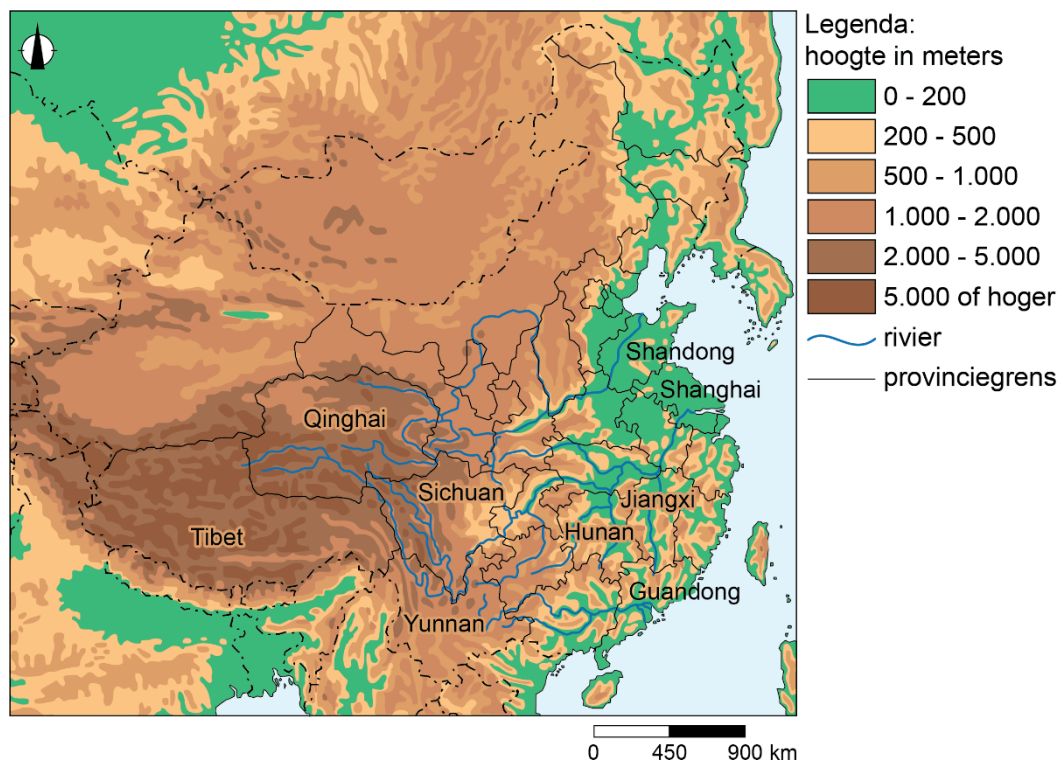
bron 20

Het stroomgebied van drie grote Chinese rivieren

bron 21

De ligging van een aantal autonome regio's en/of provincies in China

- 2p **23** Bekijk bron 20 en bron 21.
Naar aanleiding van bron 20 en bron 21 worden drie uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: de provincie Sichuan ligt in twee van de drie stroomgebieden van de grootste rivieren in China.
Uitspraak 2: in de provincies Hunan, Jiangxi en Yunnan ligt de waterscheiding tussen de rivier de Huang He en de rivier de Xi-Jiang.
Uitspraak 3: het watergebruik uit de grote rivieren is in de provincies Qinghai, Tibet en Yunnan kleiner dan in de provincies Guandong, Shandong en Shanghai.
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.
- 1p **24** Bekijk bron 20 en bron 21.
De rivier de Chang Jiang heeft het grootste stroomgebied in China.
→ Geef met behulp van bron 20 of bron 21 een aanwijzing waaruit blijkt dat de rivier de Chang Jiang in China het grootste stroomgebied heeft.

bron 22

De rivier de Maozhou

De rivier de Maozhou is ongeveer 31 kilometer lang en stroomt door de Chinese provincie Guandong. De rivier de Maozhou mondt uit in de Parelrivierdelta. Jarenlang was de rivier ernstig vervuild. De laatste jaren zijn er verschillende projecten geweest om de rivier schoon te krijgen.

oude situatie

nieuwe situatie

- 2p **25** Bekijk en lees bron 22.
Langs de rivier de Maozhou zijn de afgelopen jaren maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. Er zijn ook maatregelen genomen om de kans op overstromingen te verkleinen.
→ Noem een maatregel die genomen kan zijn om de waterkwaliteit van de rivier de Maozhou te verbeteren.
→ Noem met behulp van bron 22 een maatregel die genomen is om de kans op overstromingen te verkleinen.

- 1p **26** In Irak en Iran neemt het aantal hectares met verzilte landbouwgrond toe, waardoor boeren soms zelfs de landbouwgrond verlaten. Boeren kunnen ook de verzilting bestrijden of zich aanpassen aan de nieuwe omstandigheden.
Wat is juist?

	aanpassen aan verzilting	bestrijden van verzilting
A	bodem doorspoelen met zoetwater	overstappen op visteelt in brak water
B	overstappen op visteelt in brak water	zouttolerante gewassen telen
C	zouttolerante gewassen telen	bodem doorspoelen met zoetwater
D	zouttolerante gewassen telen	overstappen op visteelt in brak water

bron 23

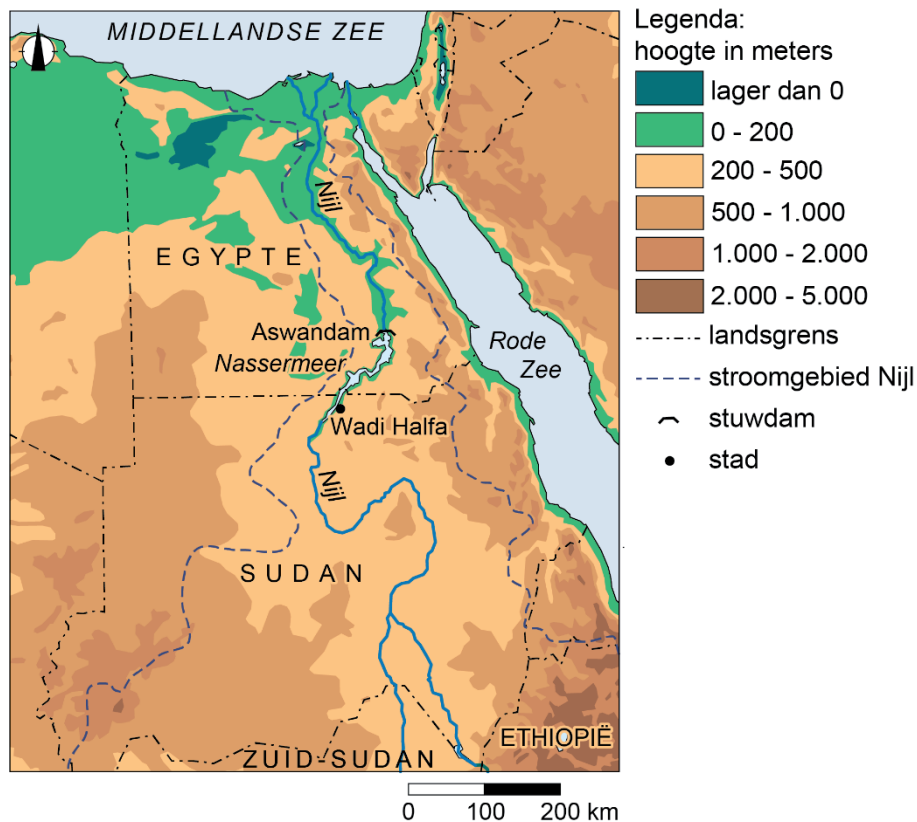
Verticale landbouw

- 1p **27** Bekijk bron 23.
In bron 23 is verticale landbouw te zien, een moderne landbouwtechniek. Met deze moderne techniek lukt het om efficiënt landbouwgewassen te produceren. Veel landen in het Midden-Oosten zien zich genoodzaakt om over te stappen op een moderne landbouwtechniek als verticale landbouw.
→ Geef een klimatologische oorzaak waardoor landen in het Midden-Oosten genoodzaakt zijn om over te stappen op moderne landbouwtechnieken als verticale landbouw.

bron 24

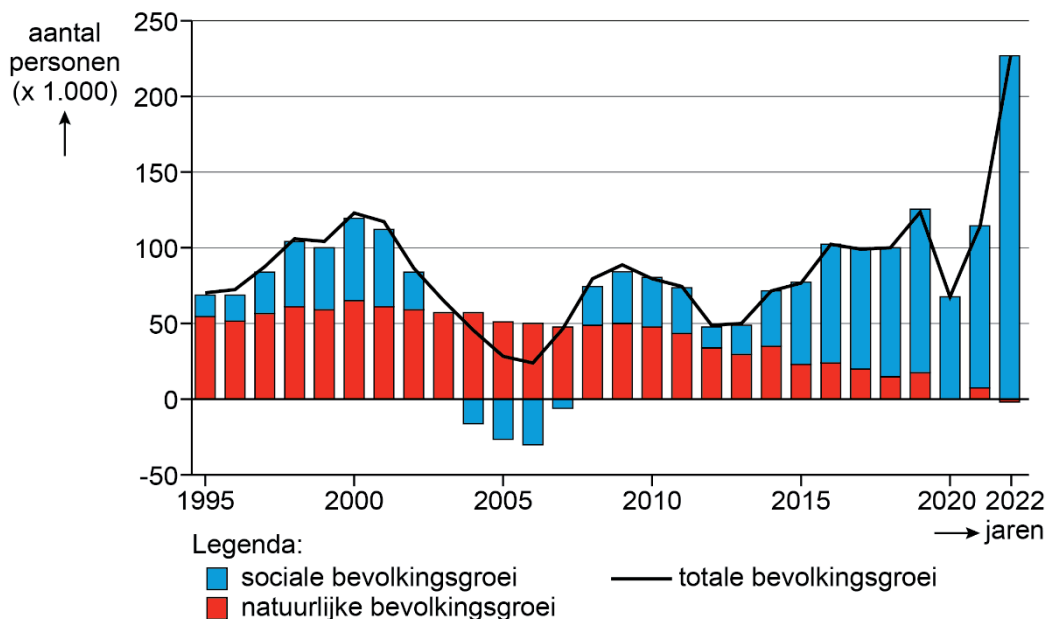
De Aswandam en het Nassermeer

- 2p 28 Bekijk bron 24.
Egypte heeft in de rivier de Nijl de Aswandam aangelegd. Achter de Aswandam is een stuwmeer ontstaan; het Nassermeer.
→ Geef een voordeel van de Aswandam voor de bewoners die stroomafwaarts langs de Nijl wonen.
→ Geef een voordeel van het stuwmeer voor de inwoners in de buurt van de dam.
- 1p 29 Bekijk bron 24.
Het Nassermeer, zoals het stuwmeer bij de Aswandam heet, kan steeds minder water bevatten. De oorzaak hiervoor heeft te maken met een natuurlijk proces in de rivier.
→ Noem dit proces waardoor het Nassermeer steeds minder water kan bevatten.
- 1p 30 Bekijk bron 24.
De bouw van de Aswandam leidde tot een conflict tussen Egypte en Sudan over de voormalige doorvoerhaven van de plaats Wadi Halfa in Sudan.
→ Geef een reden waarom de bouw van de Aswandam heeft geleid tot een conflict met buurland Sudan over de voormalige doorvoerhaven van de plaats Wadi Halfa.

bron 25

Bevolkingsgroei in Nederland tussen 1995 en 2022

- 1p 31 Bekijk bron 25.
- In bron 25 staat de bevolkingsgroei in Nederland weergegeven. Wat is juist?
- A Het totale inwonertal van Nederland neemt sinds 2015 vooral af door een dalend geboorteoverschot.
 - B Het migratiesaldo was in 2022 kleiner dan het geboorteoverschot.
 - C In het jaar 2020 was nauwelijks sprake van geboorte en sterfte in Nederland.
 - D Nederland kende tussen 1995 en 2022 elk jaar een bevolkingsgroei.

bron 26

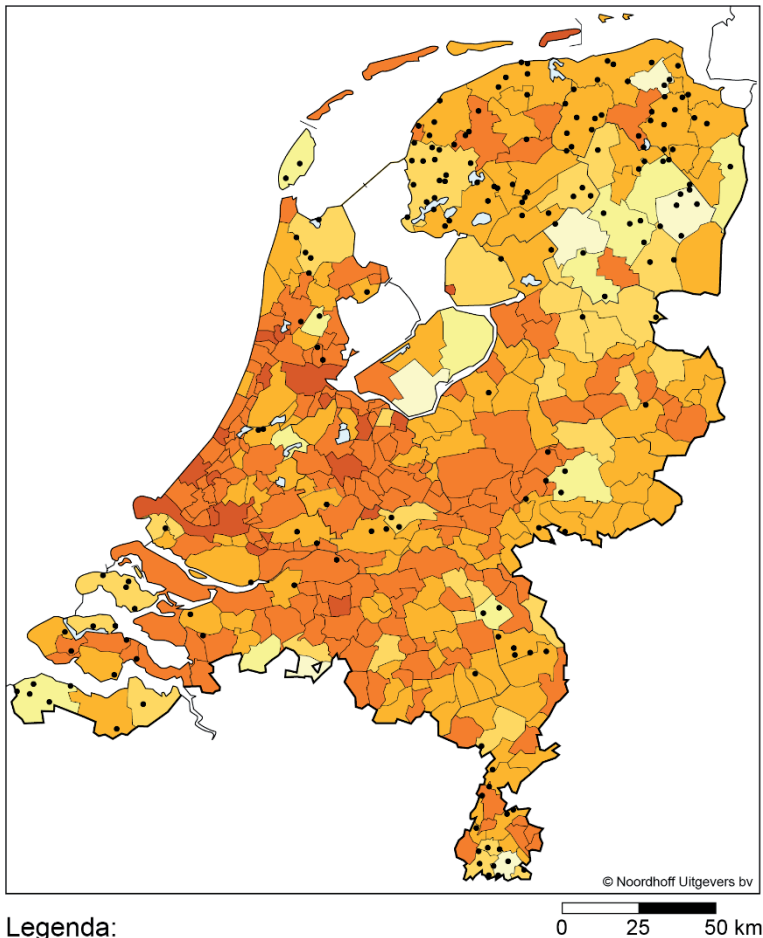
Nederlandse immigratie in 2022

Met name de situatie in Oekraïne draagt in 2022 bij aan een flinke toename van de immigratie. Oekraïners zijn de grootste groep nieuwkomers. Op nummer twee tot en met vijf staan Syrië, Turkije, India en Polen.

- 2p 32 Lees bron 26.
- Elke migrant heeft een motief om te migreren.
- Noem het gezamenlijk motief van de meeste migranten uit Oekraïne en Syrië.
 - Noem het gezamenlijk motief van de meeste migranten uit Polen en India.

bron 27

Nederland, onderwijs

Legenda:

gemiddelde afstand in kilometers tot de dichtstbijzijnde school
op 1 januari 2020, per gemeente

minder dan 0,6	0,8 - 1,0	1,2 - 1,4
0,6 - 0,8	1,0 - 1,2	1,4 of meer

Nederland gemiddeld: 0,7

- dorp waar na 1996 de laatste (basis)school gesloten is

1p 33 Bekijk bron 27.

In sommige Nederlandse regio's werden meer scholen gesloten dan in andere Nederlandse regio's.

→ Beredeneer waarom in sommige Nederlandse regio's meer scholen moesten sluiten dan in andere Nederlandse regio's.

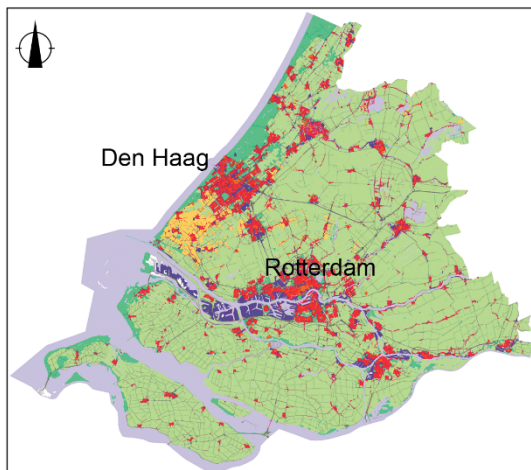
Doe het zo:

- Kies eerst of de scholen in vooral **groei**regio's of in **krimpregio's** gesloten werden.
- Geef daarna een demografische reden waarom de scholen moesten sluiten.

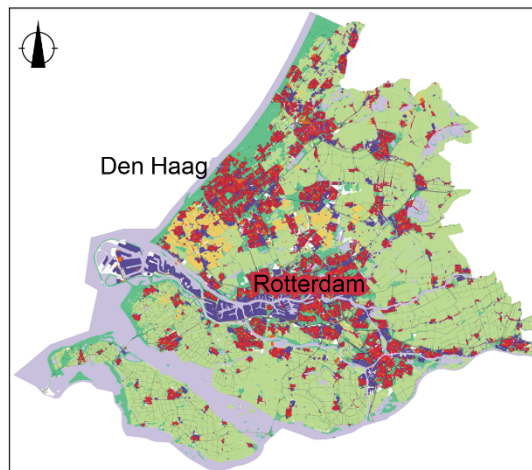
bron 28

De provincie Zuid-Holland in 1970 en 2020

1970

2020

Legenda:

wonen

werken

voorzieningen

mobiliteit

groen en recreatie

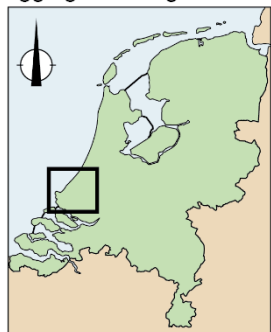
kassen

agricultuur

water

bouwterrein, overige

ligging kaartfragment

1p **34** Bekijk bron 28.

Naar aanleiding van bron 28 worden drie beschrijvingen gegeven.

Beschrijving 1: sinds 1970 is het aantal inwoners van Den Haag flink toegenomen, tegenwoordig zijn dat ongeveer 560.000 inwoners. Het grootste deel van de groei wordt veroorzaakt door migratie.

Beschrijving 2: door de enorme uitbreiding van Den Haag, is de stad vastgegroeid aan omliggende dorpen, zoals Voorburg, Rijswijk, Leidschendam en Scheveningen.

Beschrijving 3: veel inwoners van Den Haag verlaten de binnenstad en vestigen zich in een buitenwijk of zelfs buiten de stad. De huizen voldoen er beter aan de woonwensen.

Welke combinatie van begrippen en beschrijvingen is juist?

	agglomeratievorming	suburbanisatie	urbanisatie
A	beschrijving 1	beschrijving 2	beschrijving 3
B	beschrijving 1	beschrijving 3	beschrijving 2
C	beschrijving 2	beschrijving 1	beschrijving 3
D	beschrijving 2	beschrijving 3	beschrijving 1
E	beschrijving 3	beschrijving 1	beschrijving 2
F	beschrijving 3	beschrijving 2	beschrijving 1

1p **35** Bekijk bron 28.

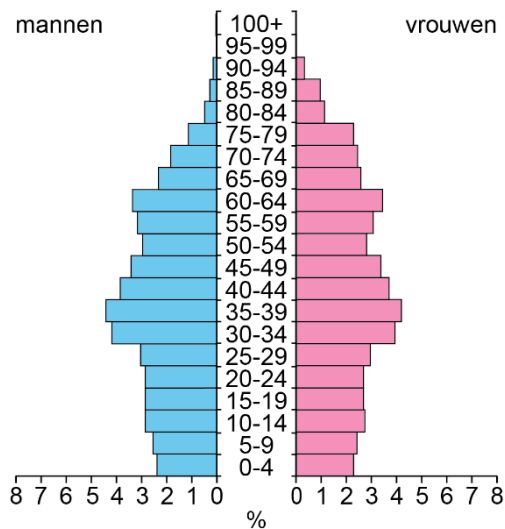
De afstand van het centrum van Den Haag naar het centrum van Rotterdam is ongeveer 26 kilometer over de weg. De afstand is sinds het jaar 1970 nauwelijks veranderd. Tegenwoordig is er meer infrastructuur en zijn er snellere vervoersmiddelen om de reis tussen beide steden te maken. Toch kun je over de afstand tegenwoordig net zolang doen als in 1970.

→ Geef een argument waarom de reistijd over de weg tegenwoordig net zolang kan duren als in 1970.

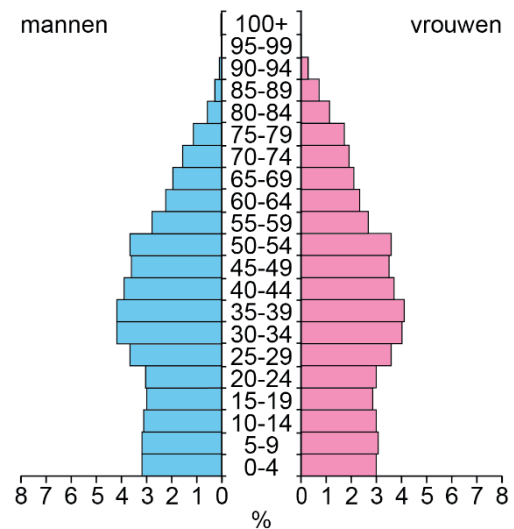
bron 29

Vier bevolkingsdiagrammen van Duitsland en Nederland in 2000 en 2022

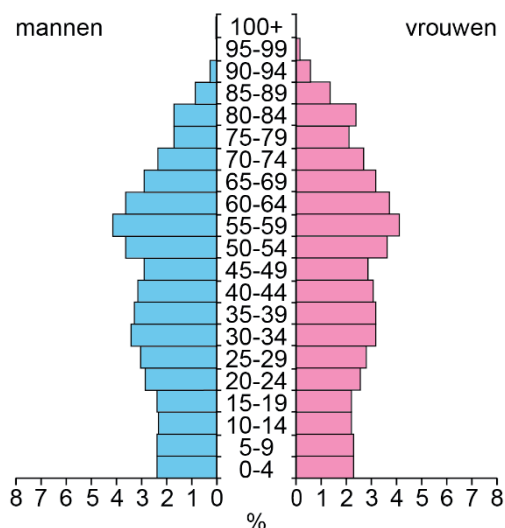
Duitsland, 2000

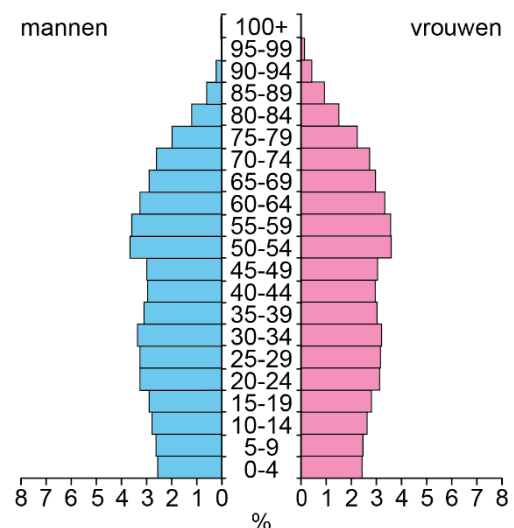
Nederland, 2000

Duitsland, 2022

Nederland, 2022

2p 36 Bekijk bron 29.

Naar aanleiding van bron 29 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: de groep 35-39 jaar in het jaar 2000 vind je in het jaar 2022 terug in de groepen 55-59 jaar en 60-64 jaar.

Uitspraak 2: in 2022 is het absolute aantal inwoners ouder dan 65 jaar in Nederland groter dan in Duitsland.

Uitspraak 3: in Nederland was het proces van ontgroening in de periode 2000 tot en met 2022 sterker dan in Duitsland.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

1p **37** Bekijk bron 29.

De Duitse overheid wil sinds 2022 elk jaar 400.000 geschoolde migranten naar Duitsland laten komen.

→ Geef een demografisch argument waarom de Duitse overheid de arbeidsmigranten naar Duitsland wil laten komen.

Bron 30

'Ophogen' van flatgebouwen in Berlijn

De Duitse hoofdstad Berlijn heeft een groot tekort aan woningen. De stad heeft niet genoeg ruimte om extra gebouwen neer te zetten. Om creatief met ruimte om te gaan, is besloten om als dat mogelijk is, nieuwe etages boven op bestaande gebouwen te bouwen.

een 'opgehoogd' flatgebouw in Berlijn

- 1p 38 Lees en bekijk bron 30.
In verschillende Berlijnse wijken worden flatgebouwen opgehoogd. Het ophogen van flatgebouwen heeft gevolgen voor de rest van de wijk. Wat is juist?

	bevolkingsdichtheid van de wijk	aanbod van voorzieningen
A	neemt af	stijgt en meer verschillende
B	neemt af	stijgt maar minder verschillende
C	neemt toe	stijgt en meer verschillende
D	neemt toe	stijgt maar minder verschillende

- 1p 39 Lees en bekijk bron 30.
Het ophogen van bestaande flatgebouwen heeft invloed op de leefbaarheid van de wijken in Berlijn.
→ Geef aan waarom de leefbaarheid in een Berlijnse wijk met opgehoogde flatgebouwen kan afnemen.

bron 31

Tekst met keuzemogelijkheden

Fragment uit een krantenartikel van 17 januari 2023

Voor het eerst sinds 1961 geeft de Chinese overheid officieel toe dat de Chinese bevolking krimpt. De krimp komt door de bevolkingspolitiek in China. Tussen 1980 en 2015 gold in China een ... **1** ... (eenkindregel / tweekindregel). De huidige daling van het bevolkingsaantal wijten experts aan de hoge kosten voor ... **2** ... (scholing / pensioen). In 2022 werden per duizend inwoners 6,77 baby's geboren en stierven er 7,37 mensen per duizend inwoners. Daardoor was er sprake van een ... **3** ... (geboorteoverschot / sterfteoverschot).

2p **40** Lees bron 31.

In bron 31 staat achter de cijfers 1, 2 en 3 een keuzemogelijkheid.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet de juiste keuze erachter.

bron 32

Verdeling van de Chinese bevolking over stad en platteland

jaar	totale bevolking in miljoenen	% stedelijke bevolking	% landelijke bevolking
1980	987,1	19,4	80,6
1985	1.058,5	23,7	76,3
1990	1.143,3	26,4	73,6
1995	1.211,2	29,0	71,0
2000	1.267,4	36,2	63,8
2005	1.307,6	43,0	57,0
2010	1.340,9	49,9	50,1
2015	1.383,3	57,3	42,7
2020	1.412,1	63,9	36,1

2p 41 Bekijk bron 32.

Naar aanleiding van bron 32 worden drie uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: sinds het jaar 2000 woont meer dan de helft van de Chinese bevolking in de stad.

Uitspraak 2: de meeste steden in China groeien door binnenlandse migranten, waarvan de meeste om economische redenen naar de stad trekken.

Uitspraak 3: het gemiddelde inkomen is in de stad hoger dan op het platteland, door de trek naar de stad zijn meer Chinezen welvarender geworden.

→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 33

Het herziene hukou-systeem

In veel Chinese steden leven inwoners zonder de juiste stadshukou. Vaak worden deze inwoners behandeld als tweederangsburgers. Sinds 2014 probeert de Chinese regering de positie van inwoners zonder de juiste hukou te verbeteren. In kleinere steden (minder dan een miljoen inwoners) is een stadshukou makkelijker te krijgen. In grote steden (meer dan een miljoen inwoners) wordt alleen succesvolle inwoners een stadshukou aangeboden.

- 1p 42 Lees bron 33.
- Steden met minder dan een miljoen inwoners bieden minder kans op een baan met een hoger inkomen dan steden met meer dan een miljoen inwoners. Toch zijn stadshukou's voor steden met minder dan een miljoen inwoners erg gewild.
- Geef een reden waarom Chinezen toch liever een stadshukou voor steden met minder dan een miljoen inwoners willen hebben dan een plattelandshukou.

bron 34

'Hutongs' en moderne woonwijken in Beijing

- 1p 43 Bekijk bron 34.
- In de Chinese hoofdstad Beijing zijn de meeste hutongs gesloopt en vervangen door moderne flatgebouwen. De Chinese overheid probeert tegenwoordig de overgebleven hutongs te beschermen.
- Geef een reden waarom de overgebleven hutongs tegenwoordig worden beschermd tegen sloop.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

bron 35

Guangzhou, megastad in de Parelrivierdelta

Guangzhou is een megastad in de Parelrivierdelta. In 1984 werd een van de eerste speciale economische zones van China geopend in de buurt van Guangzhou. Sindsdien is de stad fors uitgebreid en is het inwonertal toegenomen. Het landschap in en rondom Guangzhou veranderde sterk van uiterlijk. Bovendien was er steeds vaker wateroverlast en daalde de biodiversiteit. Het Guangzhou Ecological Belt Master Plan heeft als doel natuur en biodiversiteit in Guangzhou te herstellen/verbeteren. In Guangzhou worden bijvoorbeeld natuurlijke rivieroeveren aangelegd en komen onbewoonde eilanden voor vogels.

impressie van het Guangzhou Ecological Belt Master Plan

Legenda:

(K) onbewoond eiland met vegetatie (L) aanleg natuurlijke rivieroever

- 1p 44 Bekijk en lees bron 35.
In Guangzhou werd een van de eerste speciale economische zones geopend. Daar konden buitenlandse bedrijven zich vestigen om goederen te produceren voor het buitenland.
→ Geef een kenmerk van de ligging van Guangzhou waarom juist daar een speciale economische zone geopend werd.
- 1p 45 Bekijk en lees bron 35.
Sinds 1984 is het gebied waar nu Guangzhou ligt sterk verstedelijkt. Zo is het bebouwde oppervlak fors uitgebreid.
→ Geef nog een andere verandering in het bebouwde oppervlak van Guangzhou die bijdraagt aan een grotere mate van stedelijkheid.
- 1p 46 Bekijk en lees bron 35.
Het Guangzhou Ecological Belt Master Plan is gericht op het verbeteren van natuur en biodiversiteit. Het plan heeft ook invloed op de leefbaarheid van Guangzhou.
→ Geef een kenmerk van het Ecological Belt Master Plan waardoor de leefbaarheid kan toenemen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.